

MÜKELLEF SAYILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: SON ON YILIN ANALİZİ

Hamza KAHİRMAN^(*)

1 - GİRİŞ

Tüm dünyada vergicilik konusunda bilinen en önemli sözlerden birisini, Fransa'da XIV. Louis'in Maliye Bakanı Jean Baptiste Colbert (1619-1683), "Vergileme sanatı, kazı bağtırmadan, ondan mümkün olduğu kadar fazla tütü almaktır" şeklinde sarf etmiştir. Prof. Dr. Şükrü Kızılot'un da ifade ettiği gibi bu söz bizde de, çok tutmuş bir sözdür. Bu doğrultuda, bazı deyimler geliştirilmiştir. **"Kümeşteki kazlar", "kümesin dışındaki kazlar", "yaban kazları"** gibi. Bazen de, yeni bir vergiye ya da mevcut vergi yüküne tepki gösterilirken, **"kazın üzerinde yolunacak tütü kalmadı"** gibi benzetmeler kullanılıyor¹. Aslında tüm bunlarla anlatılmaya çalışılan verginin tabana yayılmadığı, bir başka ifadeyle mükellef sayısının artmadığı ve mevcut mükellefler üzerindeki vergi yükünün sürekli bir biçimde arttığıdır. Özellikle dolaysız vergiler olan, gelir ve kurumlar vergisi mükellef sayısı ile beyannameli mükellef sayılarının azlığı bu konunun en önemli yanını oluşturmaktadır.

Türkiye, son on yılda başta milli gelirden meydana gelen artış olmak üzere, ihracat, enflasyon düşüşü, doğrudan yabancı sermaye girişi gibi ekonomideki pek çok alanda önemli gelişmeler kaydetti. Doksanlı yıllardaki koalisyon hükümetleri döneminde yaşanan siyasi istikrarsızlıkların beraberinde getirdiği ekonomik istikrarsızlıklar, Türkiye'de birbiri ardına ciddi ekonomik krizlerin yaşanmasına yol açtı. 5 Nisan 1994 krizi, Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri bunların en önemlilerinden olmuştur. Kasım 2000 ve Şubat 2001 Krizleri sonrasında gidilen 3 Kasım 2002'deki erken genel seçim sonucunda oluşan tek partili iktidar yapısının ortaya çıkardığı siyasi istikrar aynı şekilde ekonomiyi de yansıdı. İçeride yaşanan siyasi istikrar dış konjonktürde meydana gelen olumlu etkilerle de birleşince Türkiye, uzun yıllardan sonra ilk kez ciddi bir ekonomik istikrar yakaladı. Bu ekonomik istikrarla birlikte hızla

^(*) Celal Bayar Üniversitesi İİBF, Maliye Bölümü Öğretim Üyesi

¹ KIZILOĞLU Şükrü, "Kazı Bağtırmadan Yılmak", Hürriyet Gazetesi, 30/09/ 2003.

krizden çıkarak çok önemli ekonomik başarılarla imza attı ve üst üste büyüme rekorları kırdı. Nitekim bugün Türkiye, son verilere göre dünya ekonomi liginde yirminci sırada yer almaktadır.

Kuşkusuz bu süreçte artış gösteren bir başka gösterge de ülke nüfusunda meydana gelen artıştır. 2002 yılında 66 milyon olan Türkiye nüfusunun, bu yılsonu itibarıyla 75 milyona yaklaşması bekleniyor. Bir başka ifadeyle geçen on yıllık süre zarfında Türkiye nüfusu yaklaşık yüzde 14 arttı. Nüfustaki bu artışın kamu maliyesi boyutundaki yansımalarının görülebileceği en önemli saha mükellef sayılarındaki artış olarak okunabilir. Peki, nüfusumuzdaki bu artış acaba vergi mükellefi sayısında da paralel bir biçimde artışa yol açtı mı? Maalesef rakamlar bunun hiç de böyle olmadığını gösteriyor.

2- SON ON YILDA NÜFUSUMUZDAKİ DEĞİŞİM

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'nin 2011 yılı sonuçlarına göre 31 Aralık 2011 tarihi itibarıyla Türkiye nüfusu 74 milyon 724 bin 269 kişidir. 2010 yılında bu rakam 73 milyon 722 bin 988 kişiydi. Bir başka deyişle nüfus, 1 milyon bin 281 kişi arttı. Türkiye'de nüfusun yüzde 50,2'sini (37 milyon 532 bin 954 kişi) erkekler, yüzde 49,8'ini (37 milyon 191 bin 315) kadınlar oluşturuyor. Nüfusun %76,8'i şehirlerde, %23,2'si ise köylerde yaşıyor. Toplam nüfusun % 18,2'si (13.624.240 kişi) İstanbul'da ikamet etmektedir. Bunu sırasıyla; % 6,6 ile (4.890.893 kişi) Ankara, % 5,3 ile (3.965.232 kişi) İzmir, % 3,6 ile (2.652.126 kişi) Bursa, % 2,8 ile (2.108.805 kişi) Adana takip etmektedir. Ülkemizde en az nüfusa sahip olan Bayburt ilinde ikamet eden kişi sayısı ise 76.724'tür. Nüfusun yarısı 29,7 yaşından küçüktür. Ülkemizde ortalama yaş 29,7'dir. Ortalama yaş erkeklerde 29,1 iken, kadınlarda 30,3'tür. İl ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin ortalama yaşı 29,5; belde ve köylerde ikamet edenlerin ortalama yaşı ise 30,5'tir.²

Tablo 1: Türkiye Nüfusu (2002-2011)

Yıllar	2002	2003	2004	2005	2006	2007*	2008	2009	2010	2011
Toplam Nüfus (BinKişi)	66.008	66.873	67.723	68.566	69.395	70.586**	71.517**	72.561**	73.722**	74.724**

*2007 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ile yapılan ilk nüfus sayımıdır.

** Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçlarına göre güncellenmiş rakamlar.

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, "Nüfus Projeksiyonları ve Tahminleri - Demografik Göstergeler", http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1218 & "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Nüfus Bütünlüğü - Yaş ve Cinsiyet Yapısı - İl ve cinsiyete göre il / ilçe merkezi, belde / köy nüfusu ve nüfus yoğunluğu," http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=943 (Erişim Tarihi: 29/07/2012)

Toplam nüfusumuzun sayısını gösteren rakamlarda her ne kadar sürekli bir artış göze çarpsa da, nüfus artış hızımızın son yıllarda değişken bir hal aldığı ve yavaşladığını görmekteyiz. 2000 yılından itibaren binde 20'nin altına düşen nüfus artış hızı, 2008'de binde 13,1, 2009'da binde 14,5, 2010'da binde 15,9 ve nihayet 2011 yılında binde 13,5 olarak gerçekleşmiştir.

² Türkiye İstatistik Kurumu, "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2011", **Haber Bülteni**, Sayı: 10736 27/01/2012, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10736> (Erişim Tarihi, 29/07/2012).

3- SON ON YILDA VERGİ TÜRLERİNE GÖRE MÜKELLEF SAYILARINDAKİ DEĞİŞİM**3.1- Gelir Vergisi Mükellef Sayısı**

Gelir İdaresi Başkanlığı verilerine göre 2002 yılı Aralık itibariyle yıllık beyanname veren gelir vergisi mükellefi sayısı toplam 2 milyon 975 bin 906 kişiydi. Bu mükelleflerin yüzde 58'ine tekabül eden 1 milyon 729 bin gelir vergisi mükellefi ticari kazanç, zirai kazanç, serbest meslek kazancı, menkul sermaye iradı, diğer kazanç ve iratlar ile ücretlerden dolayı gelir vergisi mükellefiyetine tabi iken; 436 bin gayrimenkul sermaye iradı (GMSİ) mükelleflerinin oranı yüzde 14; 810 bin adet basit usulde ticari kazançta tabi mükelleflerin oranı ise yüzde 27 idi.

2003 ve 2004 yıllarında GMSİ dışında kalan gelir unsurlarına tabi mükellef sayısında bir artış yaşanmıştır. 2003 yılı sonu itibariyle 1 milyon 735 bine, 2004 yılı sonunda ise 1 milyon 774 bin kişiye ulaşılmıştır. 2005 yılında ise 83 bin kişi azalarak, 1 milyon 691 bine gerilemiştir. Türkiye ekonomisi 2001 yılındaki yüzde 9,5 küçülmeden sonra, dünya ticaret hacmindeki artışa ilave olarak, içeride sağlanan siyasi istikrar ve mali disipline bağlılık sonucunda 2002–2005 yılları arasında ortalama yüzde 7,8'lik bir büyüme gerçekleştirmiştir.³ Aynı dönemde nüfusumuzda %3,8 bir artış gerçekleşmiş ve 2002 yılında 66 milyon olan Türkiye nüfusu 2005'de 68,5 milyona çıkmıştır.

Aynı dönemde, GMSİ dışında kalan gelir unsurlarına tabi gelir vergisi mükellef sayısının, toplam gelir vergisi mükellef sayısının ortalama yüzde 56,5'ini oluşturduğunu düşünüldüğünde, ekonomideki iyileşme ve nüfustaki artışın 2004 yılı hariç tutulursa 2002-2005 dönemine beklenen düzeyde yansımadığı görülmektedir.

2007 yılından itibaren GMSİ hariç, gelir vergisi mükellef sayısının 2010 yılına kadar azalma eğiliminde olduğu, 2011 yılında yaklaşık 10 bin kişi civarında bir artışla 1 milyon 703 bin sayısını çıktığı görülmektedir. Oysa ki, 2002 yılında bu sayı 1 milyon 729 bin kişiydi.

Benzer durum düşük gelir düzeyine sahip ticaretle uğraşan basit usule tabi gelir vergisi mükellefleri içinde geçerlidir. 2002 yılında 810 bin olan basit usule tabi gelir vergisi mükellefi sayısı 2011 yılında 714 bin kişiye düşmüştür.

³ Türkiye ekonomisi 2002'de yüzde 6,2, 2003'de 5,3, 2004'de yüzde 9,4, 2005'de yüzde 8,4, 2006'da yüzde 6,9, 2007'de yüzde 4,5, 2008'de de yüzde 0,7büyüdü. 2009'un tamamında yüzde 4,7 gerileyen ekonomi, 2010'da yüzde 9, 2011'de yüzde 8,5 büyüdü. (Kaynak: Yeni Şafak Gazetesi, "Rakamlarla 2011'de Türkiye Ekonomisi", 22.12.2011 & Bugün Gazetesi, "Türkiye 2011'de yüzde 8.5 büyüdü", 02/04/2012)

Tablo 2: Yıllar İtibariyle Gelir Vergisi Mükellef Sayıları (2002-2011)

Yıllar	Türler İtibariyle Mükellef Sayıları						Toplam Gelir Vergisi Mükellefi
	GMSİ Hariç (Ticari Kazanç+Zirai Kazanç+Serbest Meslek Kazancı+Menkul Sermaye İradı+Diğer Kazanç ve İratlar+Ücretler)	Oran (%)	GMSİ	Oran (%)	Basit Usulde Ticari Kazanç	Oran (%)	
2002	1.729.260	58,11	436.479	14,67	810.167	27,22	2.975.906
2003	1.735.722	56,94	491.907	16,14	820.621	26,92	3.048.250
2004	1.774.568	56,11	573.308	18,13	814.532	25,76	3.162.408
2005	1.691.499	55,27	576.199	18,83	792.706	25,90	3.060.404
2006	1.712.719	55,00	625.982	20,10	775.141	24,89	3.113.842
2007	1.724.366	54,17	696.905	21,89	762.111	23,94	3.183.382
2008	1.701.865	53,35	744.103	23,32	744.188	23,33	3.190.156
2009	1.683.308	51,60	840.077	25,75	739.092	22,65	3.262.477
2010	1.693.316	49,88	972.864	28,66	728.850	21,47	3.395.030
2011	1.703.754	49,24	1.041.427	30,10	714.693	20,66	3.459.874
	225.572**		60.880**		29.617**		

*Verilerde her yılın Aralık ayı itibariyle olan yıl sonu rakamları temel alınmıştır.

**Ocak 2005--Aralık 2011 döneminde re'sen terk işlemine tabi tutularak kaydı silinen mükellef sayısı

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, "Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayıları", http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/20111.htm (Erişim Tarihi: 29/07/2012)

Geçen on yıllık süre zarfında toplam gelir vergisi mükellefi sayındaki artışın temel kaynağını GMSİ elde eden mükellefler oluşturmaktadır. Kuşkusuz bu artışta iki temel etken bulunmaktadır. Birincisi, ekonomideki istikrarla birlikte uzun vadeli konut kredisi kullanım oranlarının artması ve buna bağlı olarak konut talebindeki artıştır. Konut talebindeki artışa paralel olarak yeni konut arzı da artmıştır. Düşen enflasyonla birlikte tasarruf amaçlı kullanılan başta banka mevduatı olmak üzere diğer menkul kıymetlerin getirisinin düşük kalması, ellerinde tasarruf amaçlı fon bulunan kimselerin bu fonlarını kendilerine kira getirisi sağlayacak gayrimenkul alımında kullanmalarına yol açmış, bu da gayrimen-

kul sermaye iradı mükellef sayısını artırmıştır⁴. İkinci unsur da sıkı denetim ve takip sonucu daha önce GMSİ elde ettiği halde beyanda bulunmayan kimselerin artık bu gelirlerini beyan etmeye başlaması olarak belirtilebilir.

3.2- Kurumlar Vergisi Mükellef Sayısı

Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre; sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu müesseseleri, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler ile iş ortaklıkları kurumlar vergisi mükellefi sayılmaktadır. 2002 Aralık ayı itibariyle Türkiye'de Kurumlar Vergisi faal mükellefi sayısı 585 bin 981 kişiydi. Mükellef sayısında 2004 yılına kadar bir artış trendi olduğu görülmektedir. 2004 yılında Kurumlar Vergisi faal mükellef sayısı 632 bine çıkmıştır. Fakat 2005 yılında yaklaşık yüzde 6'lık bir azalışla 593 bine düşmüştür. 2006 yılından itibaren bir artış trendi tekrar yakalanmış ve 2011 yılı sonu itibariyle faal mükellefi sayısı kurumlar vergisinde 663 bin 967'dir.

Türkiye'nin Gayri Safi Yurt İçi Hâsılası (GSYİH) 2002 yılında cari fiyatlarla 350 milyar 476 milyon TL iken, 2011 yılında bu rakam 1 trilyon 294 milyar 893 milyon TL'ye ulaşmıştır. Kişi başına GSYİH 2002 yılında 3.492 ABD Doları iken, 2011 yılında bu rakam 10.444 ABD Dolarına çıkmıştır⁵. Bir başka ifadeyle, son on yılda cari fiyatlarla GSYİH yaklaşık yüzde 370 artmış. Ekonomideki bu büyümeye karşın, mükelleflerinin çoğunluğunu şirketler olan kurumlar vergisindeki mükellef sayısı ise sadece yüzde 13 oranında artmıştır.

Tablo 3: Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayıları

Yıllar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
KV Mükellef Sayıları	585.981	605.020	632.093	593.166	608.981	634.569	640.679	640.786	652.009	663.967

*Verilerde her yılın Aralık ayı itibariyle olan yıl sonu rakamları temel alınmıştır.

** Ocak 2005--Aralık 2011 döneminde re'sen terk işlemine tabi tutularak kaydı silinen mükellef sayısı 225.003.

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, "Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayıları", http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/AIGMS/2011/TABLO_9.xls.htm , (Erişim Tarihi: 29/07/2012).

⁴ Türkiye İstatistik Enstitüsü (TÜİK) verilerine göre, 2008 yılında Türkiye genelinde daire satışları bakımından 427 bin 105 adet konut satılırken, 2009 yılında bu sayı yüzde 24,5 artışla 531 bin 746'ya ulaştı. Konut kredileri stoku 2008 yılında 37 milyar 540 milyon lira iken, 2009 yılında 42 milyar 60 milyon liraya yükseldi. Konut kredilerinin GSMH oranı da 2008 yılında yüzde 3,95 iken, 2009 yılında yüzde 4,47'ye yükseldi. 2010 yılında küresel krizin etkilerine rağmen 357 bin 341 konut satılırken 2011 yılında bu sayı 67 bin adet artarak 419 bin adede ulaştı. 2011 yılsonu itibariyle Türkiye genelinde kullanılan konut kredileri büyüklüğü 74.59 milyar TL, kullanılan konut kredisi sayısı 1.36 milyon TL, kullanılan konut kredilerinin ortalama büyüklüğü 54.845 TL, konut kredilerinin toplam krediler içindeki payı yüzde 10.92 ve konut kredilerinin milli gelir içindeki payı yüzde 5.76'dır. (Kaynak: NTVMSNBC, "Krizi fırsata çevirdiler", <http://www.ntvmsnbc.com/id/25062183/> (29/07/2012) & Patronturk, "2011 yılı konut satış rakamları açıklandı", <http://www.patronturk.com/2011-yili-konut-satis-rakamlari-aciklandi> , (29/07/2012) & Can Fuat GÜRLESEL, 2023 Vizyonunda Gayrimenkul Sektörü, Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Derneği (GYODER) Yayını, İstanbul, Mayıs 2012)

⁵ Hazine Kontrolörleri Derneği, "Türkiye Ekonomisi - Üretim ve Büyüme", <http://www.hazine.org.tr/tr/index.php/ekonomi/ueretim-ve-bueyume> , (Erişim Tarihi: 30/07/2012).

3.3- Katma Değer Vergisi Mükellef Sayısı

2011 yılı Aralık ayı itibariyle Türkiye’de Katma Değer Vergisi (KDV) mükellefi sayısı 2 milyon 293 bindir. 2002 yılında 4760 sayılı kanunla yürürlüğe giren ÖTV ile birlikte KDV kapsamındaki bazı mal ve hizmetlerin ÖTV kapsamına alınması nedeniyle 2003 yılında mükellef sayısında bir düşüş yaşanmıştır. 2003 yılından 2011 yılına kadar mükellef sayılarında iniş çıkışlı bir düzey göze çarpmaktadır. Fakat ciddi bir artış ya da düşüş görülmemektedir. 2003 yılında 2 milyon 142 bin olan KDV mükellefi sayısı, 2011 yılına gelindiğinde sadece 151 bin kişi artmıştır ki, bu da yaklaşık yüzde 7’lik bir artışa tekabül etmektedir.

Tablo 4: Katma Değer Vergisi Faal Mükellef Sayıları

Yıllar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
KDV Mükellef Sayıları (Bin)	2.887	2.142	2.230	2.165	2.220	2.268	2.266	2.249	2.271	2.293

*Verilerde her yılın Aralık ayı itibariyle olan yıl sonu rakamları temel alınmıştır.

** Ocak 2005--Aralık 2011 döneminde re’sen terk işlemine tabi tutularak kaydı silinen mükellef sayısı 414.116.

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı, “Katma Değer Vergisi Faal Mükellef Sayıları”, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/AIGMS/2011/TABLO_11.xls.htm , (Erişim Tarihi:29/07/2012).

4- SONUÇ

Türkiye’de 2011 yılı itibariyle toplam vergi gelirlerinin % 68’i dolaylı vergilerden, geri kalan % 32’si ise dolaysız vergilerden oluşmuştur. Maalesef son yıllarda tablo hep bu şekildedir. Gelir vergisi toplam vergi gelirleri içinde ortalama yüzde 20; kurumlar vergisi ise yüzde 10’luk bir paya sahiptir. Gelir Vergisi’nin de yüzde 90’nı stopaj yoluyla yapılan kesintilerden elde edilmektedir. Böyle bir tablo vergi adaleti açısından arzu edilmeyen bir tablodur.

Öte yandan son 10 yılda ekonomideki büyüme ve nüfusumuzdaki artış rakamlarına karşın mükellef sayılarındaki artışın bunu karşılayacak düzeyde olmadığı görülmektedir. Gelir Vergisi gibi, doğrudan vergiler içerisinde en büyük vergi tahsilat payına ve en çok mükellef sayısına sahip bir vergideki toplam mükellef artışı sadece GMSİ mükellefiyetinde olmuştur. Kurumlar vergisindeki mükellef sayısı ise son 10 yılda sadece yüzde 13 oranında artmıştır. Benzer tablo KDV içinde geçerlidir. KDV’deki artış da sadece yüzde 7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Oysa ülkemizde vergi tahsilât rakamları sürekli artıyor, her geçen gün bütçe disiplini daha sağlam bir hale getirilmiş görülüyor. Mükellef sayılarında ciddi bir artış olmamasına, hatta bazı vergilerdeki mükellef sayılarında azalma olmasına karşın vergi tahsilâtındaki bu artış en başta belirttiğimiz o malum durumu yani “kümesteki kazlardan daha fazla tüy yolunduğunu” gösteriyor. Bir yandan mevcut mükelleflerden alınan vergiler artarken, diğer yandan dolaylı vergilerin payındaki yükseklik vergi adaleti açısından son derece olumsuz bir tablo çıkartıyor karşımıza. Unutmamak gerekir ki, bir ülkedeki vergi gelirlerinin artışı ve gelir idaresi teşkilatının başarısı salt rakamsal tahsilât oranlarına bakılarak değerlendirilemez. Verginin tabana yayılmasını sağlayacak tedbirler alınmadan, mevcut mükelleflerin üzerindeki yükün sürekli artırılmasıyla elde edilecek

tahsilat başarısı adalet açısından doğru bir tercih olmayacak ve mükellef-idare arasındaki güven ve adalet ilişkilerini zedeleyecektir.

KAYNAKÇA

- **Bugün Gazetesi**, “Türkiye 2011’de yüzde 8.5 büyüdü”, 02/04/2012
- **Gelir İdaresi Başkanlığı**, “Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayıları”, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/20111.htm (Erişim Tarihi: 29/07/2012)
- **Gelir İdaresi Başkanlığı**, “Katma Değer Vergisi Faal Mükellef Sayıları”, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/AIGMS/2011/TABLO_11.xls.htm , (Erişim Tarihi:29/07/2012).
- **Gelir İdaresi Başkanlığı**, “Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayıları”, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/VI/AIGMS/2011/TABLO_9.xls.htm , (Erişim Tarihi: 29/07/2012).
- GÜRLESEL Can Fuat, **2023 Vizyonunda Gayrimenkul Sektörü**, Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Derneği (GYODER) Yayını, İstanbul, Mayıs 2012
- **Hazine Kontrolörleri Derneği**, “Türkiye Ekonomisi - Üretim ve Büyüme”, <http://www.hazine.org.tr/tr/index.php/ekonomi/ueretim-ve-bueyueme> , (Erişim Tarihi: 30/07/2012).
- KIZILOL Şükrü, “Kazı Bağırtsmadan Yolmak”, **Hürriyet Gazetesi**, 30/09/ 2003
- **NTVMSNBC**, “Krizi fırsata çevirdiler”, <http://www.ntvmsnbc.com/id/25062183/> (Erişim Tarihi: 29/07/2012)
- **Patronturk**, “2011 yılı konut satış rakamları açıklandı”, <http://www.patronturk.com/2011-yili-konut-satis-rakamlari-aciklandi> , (Erişim Tarihi: 29/07/2012)
- **Türkiye İstatistik Kurumu**, “Nüfus Projeksiyonları ve Tahminleri - Demografik Göstergeler”, http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1218 (Erişim Tarihi: 29/07/2012).
- **Türkiye İstatistik Kurumu**, “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Nüfus Büyüklüğü - Yaş ve Cinsiyet Yapısı - İl ve cinsiyete göre il / ilçe merkezi, belde / köy nüfusu ve nüfus yoğunluğu,” http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=943 (Erişim Tarihi: 29/07/2012).
- **Türkiye İstatistik Kurumu**, “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2011”, Haber Bülteni, Sayı: 10736 27/01/2012, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10736> (Erişim Tarihi, 29/07/2012).
- **Yeni Şafak Gazetesi**, “Rakamlarla 2011’de Türkiye Ekonomisi”, 22.12.2011